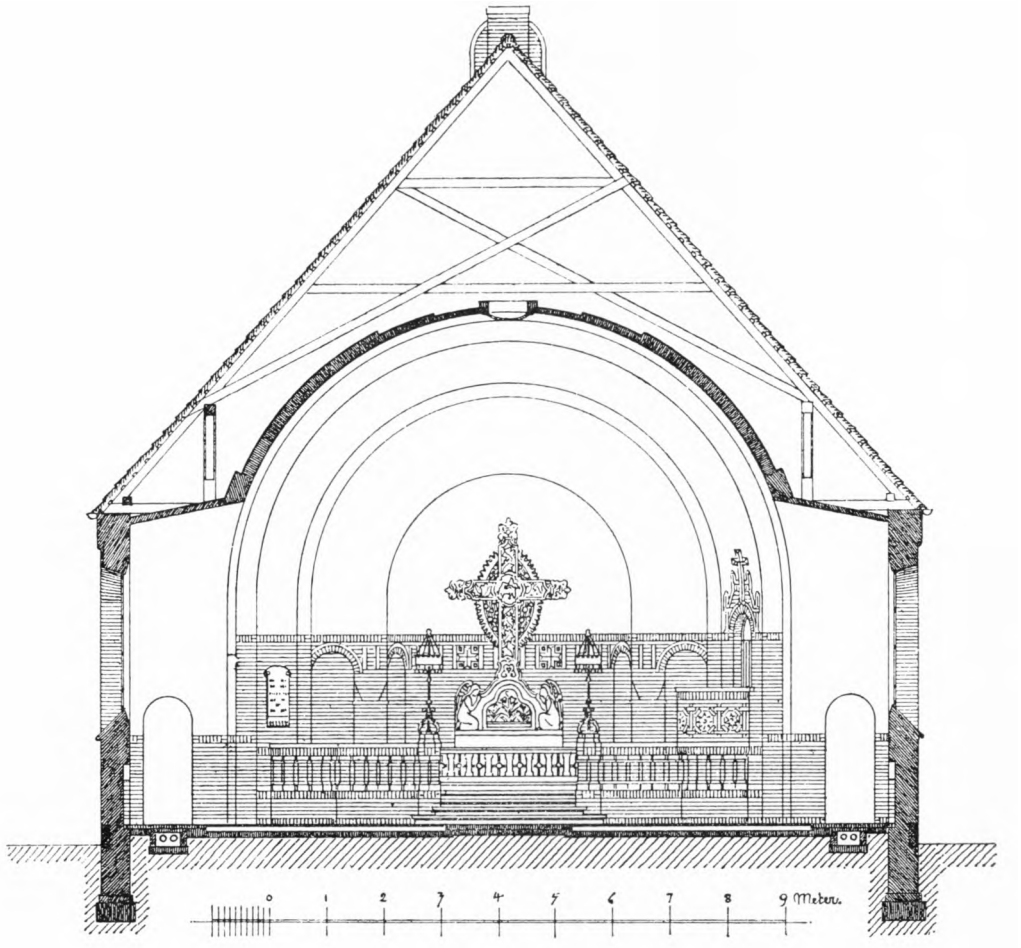

Fig. 1. Frederiksværk. Efter Søren Lemche i Architekten 1912-13,

FREDERIKSVÆRK KIRKE

Byen er vokset op ved udlobet af den kanal, der 1717—19 gravedes mellem Roskildefjord og Arresø, hvis naturlige afløb var tilsandet. 1728 søgte man at udnytte vandkraften til en agatslibemølle og 1751 til et kanonværk. Dette sidste blev 25. august 1756 overdraget Just Fabritius og J. F. Classen, der samtidig gav stedet navnet Frederiksværk. Få år senere blev Classen eneleder af værket, og det var i hans tid byen og dens omgivelser fik det præg, som endnu kendes[1]. Beboerne sognede til Vinderød, og de fik først deres egen kirke fire år efter, at byen 1907 var blevet købstad. Indtil 18. juni 1931 var den nye kirke anneks til Yinderød, hvis kirkegård stadig benyttes.

1883 lod Det Classenske Fideicommis, der var ejer af Vinderød kirke, udføre en tegning til en ny kirke i Frederiksværk[2]. Enten er denne aldrig blevet forelagt kommunalbestyrelsen, eller også har man ikke ment, at kommunen havde råd til at bygge en kirke[3]. 1903 udarbejdede Thorvald Jørgensen skitse og overslag, men heller ikke den kom til

udførelse; han foreslog arbejdet overdraget til Søren Lemche[4], der fremlagde sine tegninger foråret 1909. Grundstenen blev nedlagt under korets østmur 22. oktober samme år, og kirken indviedes 21. maj 1911.

Bygningen[5], der rejstes på en del af markedspladsen, ved kanalen og hovedgaden, er opført i nyromansk stil, af røde, håndstrøgne sten, som mange steder er muret i mønster. Taget er tækket med sortglaseret tegl og det meget høje spir med kobber. I vestportalens tympanonfelt er der en mosaik (den gode hyrde) efter tegning af Niels Skovgaard. Det tøndehvælvede indre er hvidkalket undtagen forneden i kor og apsis, hvor væggene står røde med mønstermuring.

Inventaret er stort set samtidigt med bygningen og udført efter arkitektens tegninger (sml. fig. 1). Prædikestol og korskranke er begge murede. Billedhugger A. J. Bundgaard har hugget fonten og skåret ornamenter på stolegavle og forskelligt inventar, blandt andet den første alteropsats, et farvestrålende trækors, som 1920 overflyttedes til sakristiet, hvorfra det senere er fjernet. Forsvundet er også alterskrankens to store kandelabre. Det drevne og hamrede dåbsfad (med tre fisk og religiøs indskrift) er et arbejde af Mogens Ballin (initialmærke under bunden). Kalk, disk og oblatæske har stempel for L. Berth og Københavns bymærke 1910, alterkanden for L. O. Christgau og Københavns bymærke 1894. — Altertavlen fra 1920 er et maleri (påskemorgen ved graven) af Niels Skovgaard, indsat i en ramme, der er skåret af sønnen Ole Skovgård. Lysekroner fra 1966.

Klokke 1758. I frisen: »Me fecit Henr. Hornhaver. Soli deo gloria« (»mig gjorde H. H. Gud alene æren«) under bladfrise som på Frederikssund-klokken (p. 667); på legemet: »Friderichs Wærch anno MDCCLVIII F. C.«. Oprindelig støbt til krudtværket og ophængt i en stabel på Norske Bakke, hvor den brugtes, når arbejdet på værkerne skulle begynde. Senere blev den byklokke og ophængtes i en stabel ved tinghuset. Indskriftens to sidste bogstaver hentyder til Fabritius og Classen, Krudtværkets første ejere[6].

KILDER OG HENVISNINGER

[1] Carl Christensen: Frederiksværk, en dansk fabrikbys historie, 1926. [2] Den usignerede tegning er 1964 overdraget Nationalmuseet af det Classenske Fideicommis. [3] Jfr. L. M. Thomassen: Frederiksværk kirke 1911—1936, Frederiksværk 1936 (i kommission hos boghdl. E. Ramlau, Frederiksværk), p. 8. [4] Thorvald Jørgensen måtte trække sig tilbage på grund af arbejdet med Christiansborg. [5] Søren Lemche: Kirken i Frederiksværk, i Architekten XV, 1912—13, p. 293—98 (med plan, snit og fotografi). [6] E. Gribsø, i ÅrbFrborg 1934.